

Ogólnopolska konferencja naukowa „Animus Belli” 2021 „Wojna domowa w sztuce wojennej”, Akademia Sztuki Wojennej, 12 maja 2021 r.

Piąta konferencja naukowa z cyklu „Animus Belli”, tym razem zatytułowana „Wojna domowa w sztuce wojennej”, została zorganizowana przez Zakład Historii Sztuki Wojennej i Polemologii Akademii Sztuki Wojennej oraz Pracownię Wojskowo-Historyczną Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Konferencja została podzielona na trzy panele. Pierwszy z nich pt. „Wojna domowa – istota problemu” został poprowadzony przez płk. dr. hab. Jacka Lasotę. Drugi – dotyczący wojen domowych do końca XX w. – moderował dr Michał Przybylak. Nad ostatnim panelem poświęconym wojnom domowym we współczesnym świecie pieczę sprawował dr Łukasz Przybyło.

Zgromadzonych uczestników obrad powitał płk dr hab. Jacek Lasota, który zaznaczył swoje zadowolenie z dużego zainteresowania konferencją. Określił również cel spotkania oraz wyjaśnił złożoność poruszanej kwestii.

Jako pierwszy swoje wystąpienie zaprezentował dr Michał Przybylak z Akademii Sztuki Wojennej, którego prezentacja pierwotnie miała znaleźć się w ostatnim panelu. Jednak w wyniku problemów organizacyjnych została przedstawiona jako pierwsza. Doktor Michał Przybylak przedstawił referat pt. „»Wojna domowa – wojna na gesty, wojna na słowa, wojna na memy« – współczesne obrazy wojen domowych”. W wystąpieniu autor zaprezentował przykłady wojen domowych, które mimo ich zakończenia nadal rozgrywają się w sferze informacyjnej i symbolicznej. Doktor Przybylak pokazał, w jaki

sposób wojna domowa przeniosła się do Internetu, gdzie w formie memów obrazuje nastroje panujące w społeczeństwie po zakończeniu konfliktu.

Jako druga głos zabrała prof. dr hab. Joanna Rak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tematem jej wystąpienia była „Wojna domowa jako czynnik wyjaśniający kultury przemocy w czasie kryzysu”. Profesor Rak poddała analizie źródła kultury przemocy ruchów anty-oszczędnościowych powstałych w państwach strefy euro po globalnym kryzysie finansowym (2007–2009). Następna prelegentka – dr Malwina Ewa Kołodziejczak z Akademii Sztuki Wojennej oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, zaprezentowała referat pt. „Wojna domowa w prawie polskim – aspekty materialne i formalne”. Autorka przedstawiła regulacje prawne powodujące trudności w interpretacji terminu „wojna domowa” w prawie polskim. Kolejny wykład pt. „Działania informacyjne – nowy wymiar wojny domowej” wygłosiła mgr Agnieszka Kojło z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Opisała, jak ważne dla państwa jest bezpieczeństwo informacyjne i jak wielką rolę odgrywa informacja w dzisiejszym świecie oraz jak łatwo za jej pomocą można podsycać konflikty wewnętrzpaństwowe. Po tym wystąpieniu był czas na dyskusję. W jej trakcie poruszono głównie kwestie zdefiniowania pojęcia wojny domowej.

Drugi panel konferencji rozpoczął referat mgr. Piotra Topóra pt. „*Stásis* według Tukidydesa: uniwersalny charakter wojny domowej na przykładzie konfliktu na Korkirze”. Prezentacja ukazała wielopłaszczyznowe spojrzenie Tukidydesa na zjawisko wojny domowej: pesymizm antropologiczny, „totalizm” i przewlekłość tego typu wojen, świadcząc o ich ponadczasowym charakterze. Następnie swoje wystąpienie pt. „Okrucieństwo wojny domowej. Wojna Dwóch Róż jako przykład zaniku etosu rycerskiego (Towton 1461; Bosworth 1485)” wygłosił dr hab. Andrzej Niewiński z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W jego trakcie zostały omówione wektory, które miały wpływ na zmianę zachowania wśród angielskiego rycerstwa. Jako kolejny głos zabrał Michał Tomaszewski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z prezentacją „Rzeczpospolita w latach 1733–1735 – wojna domowa czy agresja sasko-rosyjska?”. Autor poddał analizie sytuację bezkrólewia w 1733 r., która spowodowała rozłam w szlachcie polskiej na dwa wrogie obozy. Zostały podane argumenty przemawiające za ocenianiem konfliktu o sukcesję jako wojny domowej, ale również te, które wskazują,

że była to kolejna z wojen polsko-rosyjskich, tyle że z interwencją saską. Jako kolejną przemawiała dr Elżbieta siostra Monika Albaniak z Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Warszawie z wystąpieniem pt. „Instytucjonalizacja społeczno-monastycznej pomocy udzielanej ofiarom pośrednim rabacji jako reakcja na długofalowe skutki wystąpień 1846 r. realizowana we Lwowie”. Autorka w swoim referacie odniosła się do długofalowych skutków wojny domowej. Jednym z nich jest instytucjonalizacja pomocy społecznej, która płynie ze strony Kościoła oraz elit społecznych. W przypadku Lwowa było to powołanie do życia Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej, które do dzisiaj realizuje swoje zadanie, określone po wystąpieniach 1846 r.

Kolejne dwa wystąpienia zostały poświęcone wojnie secesyjnej. Magister Michał Mydlowski z Uniwersytetu Warszawskiego zaprezentował „Armię amerykańską w przededniu wojny secesyjnej”. W ramach prezentacji przedstawiony został stopień nieprzygotowania armii amerykańskiej oraz jego wpływ na skuteczność federalnych sił lądowych w początkowej fazie wojny secesyjnej. Następną prezentację dotyczącą wojny secesyjnej przygotował dr Marcin Paluch z Lotniczej Akademii Wojskowej w Dęblinie. Dotyczyła ona „Ewolucji środków ogniowych w okresie amerykańskiej wojny secesyjnej (1861–1865)”. Podczas wystąpienia została zaprezentowana zmiana, jaka zaszła w uzbrojeniu osobistym żołnierza w czasie trwania konfliktu. Poruszona została również kwestia rozwoju technologii artyleryjskiej. Następnie głos zabrał dr Łukasz Przybyło z Akademii Sztuki Wojennej i mówił o „Wpływie rosyjskiej wojny domowej na rozwój sowieckiej sztuki wojennej w latach 1921–1936”. Doktor Przybyło poddał analizie dzieła: Aleksandra Swieczina *Strategia* (1927), Włodzimierza Triandafiłowa *Charakter operacji współczesnych armii* (1929) oraz Grzegorza Issersona *Ewolucja sztuki operacyjnej* (1932). Następnie referat pt. „Oblężenie Alcazaru w Toledo podczas hiszpańskiej wojny domowej” wygłosił prof. dr hab. Krzysztof Kubik z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Alcazar stał się podczas pierwszej fazy hiszpańskiej wojny domowej obiektem wyjątkowo zażartych zmaganiań. Jego obrona miała bardzo duże znaczenie nie tylko polityczno-symboliczne, lecz także operacyjno-taktyczne. Jako następna wystąpiła dr Renata Elżbieta Paliga z Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, jej prezentacja pt. „Kiedy krew dzieli i łączy. Wpływ wojny domowej w Hiszpanii (1936–1938) na rozwój światowej transfuzjologii i dostaw krwi” przyniosła nowe

spojrzenie na kwestie rozwoju medycyny w wyniku prowadzonych działań wojennych. Jako następny głos zabrał dr hab. Jarosław Centek z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który zaprezentował „Przeobrażenia sztuki wojennej w czasie chińskiej wojny domowej. Zarys problematyki”. Autor przedstawił najważniejsze kwestie wojny domowej w Chinach, która w polskiej historiografii jest bardzo niedoceniona. Kolejnym mówcą był dr Stefan Artymowski z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, w swoim referacie pt. „Rozwiązanie Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie a wizja III wojny światowej” przedstawił problem istnienia Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie po uznaniu przez aliantów Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej w Warszawie. W referacie zostało poruszone zagadnienie repatriantów z PSZ, wśród których wykształcił się podział na tych, co wracają, i tych, co zostali. Podział ten był nacechowany traktowaniem repatriantów jako zdrajców lub też jako niepewny element polityczny w PRL. Jako ostatnia w drugim panelu wystąpiła mgr Daria Tuszyńska, która w swojej prezentacji pt. „Północnokoreański terrorizm – kontynuacja wojny koreańskiej” opisywała wpływ zmieniającej się rzeczywistości na działania asymetryczne wymierzone w Republikę Korei przez KRL-D.

Trzeci panel konferencji poświęcony wojnom domowym we współczesnym świecie rozpoczął się od wystąpienia mgr Joanny Zych z Akademii Sztuki Wojennej dotyczącego „»Wojny domowej« w Strefie Gazy w 2007 r. i jej wpływu na ewolucję konfliktu izraelsko-palestyńskiego”. Autorka w trakcie swojego referatu przedstawiła przyczyny, przebieg, metody działania obu stron oraz bezpośrednie skutki konfliktu między palestyńskimi frakcjami w Strefie Gazy w 2007 r., długofalowe konsekwencje rozbitcia Autonomii Palestyńskiej. Następnie głos zabrał dr hab. Łukasz Mamert Nadolski z Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy i Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który zaprezentował referat dotyczący „Broni pancernej w wojnie domowej w Syrii”. Podczas wystąpienia została poddana analizie skuteczność broni pancernej w czasie syryjskiej wojny domowej oraz poniesione w niej straty. Jako następny przemawiał mgr Jan Kamiński z referatem pt. „Islamska republika Pakistanu – arena wojen narodów”. Autor ukazał destabilizację państwa na przykładzie narodowo-wyzwoleńczych walk. Przedstawił problematykę związaną z walką o niepodległość prowadzoną przez naród Beludżów. Następnie referat wygłosiła

mgr Agnieszka Tomczyk z Uniwersytetu Warszawskiego. Jej wystąpienie pt. „Czy to były wojny domowe? Gruzja i jej nieuznawane republiki” poruszyło kwestię eskalacji dwóch konfliktów etniczno-terytorialnych po rozpadzie ZSRR, które nadal stanowią czynnik konfliktogenny w regionie. Kolejnym prelegentem był mgr Piotr Kułakowski z Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, który przygotował referat pt. „Propaganda wojny domowej na wschodzie Ukrainy (2014–2021) jako wymiar strategii informacyjnej władz Federacji Rosyjskiej wobec społeczeństwa ukraińskiego i międzynarodowego”. Kreowanie przez Federację Rosyjską za pomocą mediów elektronicznych konfliktu na wschodniej Ukrainie jako wojny domowej ma za zadanie budowanie pozytywnego wizerunku Rosji na arenie międzynarodowej. Jako ostatnia podczas konferencji głos zabrała dr hab. Milena Palczewska z Akademii Sztuki Wojennej z prezentacją pt. „Zmiany klimatyczne jako przyczyny wojen i konfliktów zbrojnych”. Autorka rozpatrywała zjawiska zmian klimatycznych, w szczególności ocieplenia klimatu, które może przyczynić się do eskalacji przemocy, której kontynuacja może przerodzić się w wojnę domową.

Po wystąpieniu dr hab. Mileny Palczewskiej rozpoczęła się dyskusja, w jej trakcie został poruszony problem Iranu. Sporo miejsca zajęła również kwestia Gruzji i jej nieuznawanych republik. Konferencja rzuciła nowe światło na zagadnienie wojny domowej, ukazując jej wielorakie oblicza, a także formułując wiele postulatów badawczych w jej zakresie. Dzięki nowym spostrzeżeniom kontynuacja badań jej poświęconych zyska nowy, bardziej wszechstronny format.

Daria Tuszyńska (Toruń)
ORCID: 0000-0002-1913-9200